

Het markante hoofdkantoor van Gasunie in Groningen.

Foto: Nationale Beeldbank

Foto onder: Slotbijeenkomst bij Gasunie van het project 'Ontwikkeling eenduidige vergunningverlening en toezicht voor gascompressorstations Gasunie'. V.l.n.r. Arend Kroes (VROM-Inspectie), Eric Dam (Raad van Bestuur Gasunie), Annelies van der Kolk, (gedeputeerde milieu provincie Gelderland), Rudi Slager (gedeputeerde milieu provincie Groningen).

Gasunie en overheid voeren concernaanpak in de praktijk uit

De roep van het bedrijfsleven om minder regeldruk en minder toezichtlast heeft onder meer geleid tot concernbenadering. Eind vorig jaar werkten Gasunie en dochteronderneming GTS mee aan een gezamenlijk 'vernieuwend' toezichtbezoek van drie rijksinspecties. De proef moet uitwijzen of de verwachtingen van efficiencywinst realistisch zijn.

Een bedrijf als Gasunie komt tijdens zijn activiteiten veel overheden tegen, met allemaal eigen ideeën over de uitvoering van vergunningen, en toezicht. Gasunie is dan ook een krachtige en machtige promotor van eenduidig toezicht op het concern. Gas Transport Service (GTS) is een dochteronderneming van Gasunie. In Nederland is het de beheerder van het landelijk gastransportnet. GTS huist in het markante hoofdkantoor van Gasunie in Groningen. In december 2008 meldden zich hier de VROM-Inspectie, Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Energiekamer voor een gezamenlijk tweedaags toezichtbezoek.

Graafschade

Op de tweede dag van het bedrijfstoezicht zitten medewerkers van de VROM-Inspectie, SodM en de Energiekamer met zes medewerkers van GTS aan een grote ovale tafel in vergaderkamer 'Hannover'. Het onderwerp van deze sessie is: 'Veiligheid inclusief incidenten onderzoek'. Elders in het gebouw vindt gelijktijdig de sessie 'Storingen en onderbrekingen' plaats. Het

gesprek cirkelt rond de mate van het borgen van veiligheid: zowel van de technische veiligheid ('pipeline integrity management'), als van externe veiligheid; het in acht nemen van veiligheidscontouren.

Een lastig te ondervangen bedreiging van veiligheid zijn graafactiviteiten, vooral uitgevoerd door derden die geen weet hebben van het ondergrondse buizenstelsel. „Alles wat graaft is een gevaar”, weten de mensen van Gasunie. Dit jaar heeft graafschade tien leidingenbeschadigingen veroorzaakt, blijkt uit een opsomming. Een staatje maakt duidelijk welke dat zijn geweest, wat de oorzaak was, wie erbij betrokken waren (eigen personeel, particulieren, aannemers), welke actie GTS heeft ondernomen en hoe het bedrijf dergelijke voorvallen in de toekomst wil voorkomen. Zo voert een helikopter tweewekelijks een schouw uit van het leidingentraject. Graafactiviteiten die niet zijn gemeld of anderszins verdacht voorkomen, worden doorgegeven aan districtbeheerders van GTS. In acute gevallen landt de helikopter om direct in te grijpen. Hoe te handelen na het constateren

van graafwerkzaamheden, ligt vast in protocollen en handboeken voor medewerkers in het veld. Een vraag van de inspecteurs is, of alle buitenmedewerkers voldoende doordrongen zijn van de procedures. Blijkt dat bijvoorbeeld uit een trendanalyse, die laat zien dat het aantal incidenten afneemt? Aan de andere kant van de tafel wordt even nagedacht. Gasunie belooft de gevraagde analyse voor het einde van de dag voor handen te hebben. Tegelijkertijd klinkt alvast een voorbehoud: een gewijzigde risicobenadering kan betekenen: meer mensen inzetten en dus meer kosten voor het bedrijf.

Roestvorming

Naast graafwerkzaamheden is roestvorming van de buizen een veel voorkomende oorzaak van breuk. Corrosie onder de coating van de buizen is daarvan de gevaarlijkste vorm, want dit is niet direct zichtbaar tijdens controles. Daarom zet Gasunie hier meetinstrumenten in, waarmee de binnenkant van de buizen is te controleren. De opnamen worden op het hoofdkantoor door technici bestudeerd. Bas van de Lest van de Energiekamer geeft aan deze informatie graag terug te willen zien op een geografische kaart. Weer wordt een medewerker in het gebouw ingeschakeld om die informatie te leveren.

>>

De AMvB Buisleidingen die in 2009 in werking treedt, is mede ontstaan na de explosie van een gasleiding in 2004 in het Belgische Gishlenghien, waarbij 24 mensen om het leven kwamen. Foto: ANP/Philippe Huguen

Drie inspecties

De open vraag van Arend Kroes van de VROM-Inspectie 'wat doet Gasunie aan externe veiligheid' lijkt bij de gesprekspartners lichte wrevel op te wekken. Gasunie en GTS investeren jaarlijks 25 miljoen euro in veiligheidinspecties, is het weerwoord. De veiligheidscontouren in de nieuwe Algemene Maatregel van Bestuur Buisleidingen (AMvB) zijn al doorgevoerd in het beleid van Gasunie. Districtmedewerkers lezen plaatselijke huis-aan-huisbladen na op aankondigingen van bouwplannen. Vinden die in of nabij de contouren plaats, dan ondernemen zij actie. In feite ziet Gasunie toe dat gemeenten de normen toepassen, wordt fijntjes opgemerkt.

Lunch apart

De Gasunie/GTS-medewerkers en de inspecteurs eten de boterham niet gezamenlijk in de lichte kantine van het Gasunie-gebouw, met uitzicht op de kantoorruimte. De negen inspecteurs van de drie inspecties lunchen apart in een nabijgelegen restaurant. Kroes van de VROM-Inspectie: „Dit is een interessante bijkomstigheid van het samenwerken met een andere inspectie. De bedrijfscultuur van de Energiekamer is erop gericht de kans op belangenverstrengeling te voorkomen.” De inspecteurs bespreken de voortgang van de audit. Wanneer een aarzeling waarnemen, moeten we meer doorvragen, nemen zij zich voor. Aan het eind van de middag zullen ze documenten meenemen en die op de afzonderlijke kantoren beoordelen. Het blijft daarmee toezicht op afstand: nu een vergaderingssituatie, straks de documenten. Of het zinvol is meer op locatie, bij de installaties zelf, te inspecteren, wordt in de evaluatie van deze gezamenlijke 'proef audit' meegenomen.

Het rijksbrede programma Vernieuwing rijkstoezicht bracht de VROM-Inspectie, de Energiekamer en Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) bij elkaar. Van deze drie is de Energiekamer een relatieve nieuwkomer in toezichtland.

De **Energiekamer** is een onderdeel van de Nederlandse Mededingingautoriteit (NMa) en ziet toe op naleving van de Gaswet en de Ministeriële Regeling kwaliteitsaspecten netbeheer elektriciteit en gas. Regelgeving die voorschrijft dat GTS moet zorgen voor transportzekerheid en technische veiligheid. Adequaat onderhoud van het leidingennet is belangrijk voor de leveringszekerheid en de technische veiligheid. De regelgeving schrijft voor dat GTS tweejaarlijks een kwaliteits- en capaciteitsdocument (KCD) indient bij de Energiekamer; een uitvoerige verantwoording van het bedrijf hoe het de transportzekerheid en technische veiligheid waarborgt. De onderbouwing van dit KCD is 'leidend' bij het toezichtbezoek. De Energiekamer kan energiebedrijven boetes opleggen vanwege het aanleveren van onjuiste of onvolledige informatie.

De **VROM-Inspectie** is vooral benieuwd in hoeverre Gasunie is voorbereid op de AMvB buisleidingen die in 2009 in werking treedt. Deze regelgeving is mede ontstaan na de explosie van een gasleiding in het Belgische Gishlenghien, waarbij 24 dodelijke slachtoffers vielen. De VROM-Inspectie duidt dit soort bedrijfsbezoeken aan met compliance assistance: mogelijke verbeteringen aangeven waardoor de regels goed worden nageleefd. Zo zal de inspectie aanwijzingen geven voor mogelijke verbeteringen van het veiligheidsmanagementsysteem van de Gasunie dat is voorgeschreven in de AMvB.

Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) is op het gebied van veiligheid medetoezichthouder op de regelgeving.

Tijdwinst

'Minder toezichtlast' betekent voor inspecties ook meer gebruik maken van interne zorgsystemen van het bedrijf. Gasunie heeft een ISO 14001 certificering. Op basis van de interne zorgsystemen wordt nagegaan of het bedrijf de interne processen voldoende beheerst. „Er is bij deze drie inspecties een duidelijke overlap in de vraag naar gegevens over de veiligheid”, licht Arend Kroes van de VROM-Inspectie toe. „Een controlebezoek van elke afzonderlijke inspectie kost Gasunie twee dagen. Met deze bundeling in twee dagen ontstaat tijdwinst voor Gasunie.” Voorafgaand aan de tweedaagse audit hebben de drie inspecties een dag vergaderd over de opzet. Het resultaat is vastgelegd in een overzicht waarin exact staat aangegeven welke inspecteur met wie van de Gasunie/GTS rond de tafel zit, en wat het gespreksonderwerp is. De evaluatie van deze gezamenlijke proef moet uitwijzen of de efficiencywinst vooral 'aan de voorkant', dus bij het bedrijf, wordt geboekt. Of juist 'aan de achterkant', bij de toezichthouders. Kroes kan zich overigens goed voorstellen dat te zijner tijd een van de drie van te voren opgeeft welke gegevens nodig zijn voor een beoordeling en deze gegevens vervolgens door de andere inspectie laat opnemen. Vanwege de proefopzet maakt de Energiekamer een aparte eindrapportage. VROM-Inspectie en SodM zullen een gezamenlijke eindrapportage opstellen. Beide rapportages worden wel op elkaar afgestemd.

Nadere inlichtingen: Arend Kroes, VROM-Inspectie, tel. 050-5992700, arend.kroes@minvrom.nl

Stef Procee, senior medewerker vergunningen bij Gasunie: „Binnenkort is het mogelijk via het digitale Concernloket in één oogopslag de belangrijkste informatie over onze stations te zien. Dat is een goed instrument bij vergunningaanvraag en toezicht.”

Gasunie: ‘Concernloket verhelpt ontoereikend kennisniveau bevoegde instanties’

Gasunie is in 2007 begonnen met de werkzaamheden voor een Noord-Zuidroute. Voor deze uitbreiding van het Nederlandse transportnet zijn circa zevenhonderd vergunningen nodig. Met het aanbieden van standaardproducten versnelt het digitale Concernloket procedures en bevordert het de eenduidigheid.

Stef Procee, senior medewerker vergunningen: „Gasunie heeft landelijk te maken met ruim zeshonderd verschillende overheden. Deze bevoegde instanties zijn autonoom en nemen onafhankelijk van elkaar beslissingen. Dit leidt tot verschillende vergunningen voor dezelfde activiteiten en tot onvoldoende coördinatie en uitwisseling van informatie tussen de bevoegde instanties. Daarnaast blijkt het gemiddelde kennisniveau van bevoegde instanties ontoereikend om de activiteiten van Gasunie correct te beoordelen. Als gevolg hiervan ontstaan lange doorlooptijden van procedures, waardoor Gasunie onvoldoende alert kan reageren op ontwikkelingen in de (geliberaliseerde) gasmarkt in Europa. Ook toezicht wordt voor vergelijkbare installaties op verschillende manieren ingevuld.”

Om deze problemen op te kunnen lossen, is in de provincie Groningen een concernaanpak ontwikkeld en in de praktijk getest. Uit deze test bleek dat een concernaanpak veel voordelen biedt voor zowel Gasunie als de betrokken bevoegde gezagen. Eind 2006 is besloten de concernaanpak in de provincie Groningen door te zetten. In Groningen is per 1 januari 2007 een Concernloket van start gegaan. Het wordt beheerd door medewerkers van de provincie en van de Milieudienst Groningen. De bezetting bestaat uit drie fte's. Het fungeert als intermediair tussen overheidsinstanties en Gasunie en wordt

gefinancierd door de ministeries van Economische Zaken en VROM.

Gascompressorstations

Het Concernloket staat nu grotendeels ten dienste van de aanleg van de Noord-Zuidroute, de vijfhonderd kilometer uitbreiding van het transportnet. Voor dit traject zijn circa zevenhonderd vergunningen nodig, waaronder gascompressorstations, gelegen in zes provincies. Het Concernloket werkte de afgelopen twee jaar met de zes betrokken provincies, het ministerie van VROM, Infomil en Gasunie aan standaardproducten. Zo zijn een standaard considerans en voorschriften ontwikkeld. Een standaard toezichtmethode vereenvoudigt op dezelfde wijze het toezicht.

Veel meer vergunnings- en meldingsplichtige activiteiten van Gasunie zijn op uniforme wijze te benaderen. Op het Concernloket staat een format van de bouwaanvraag van een damwand. Vergunningverleners kunnen de vergunning, inclusief een toezichtplan, uit het Concernloket plukken. Vergelijkbare standaarden worden ontwikkeld voor onder meer RO- en bestemmingsplanzaken, veiligheidsnormen en de voorschriften uit het Activiteitenbesluit voor de elfhonderd gasontvangstinstallaties.

Systemen gecombineerd

Het digitale Concernloket – www.concernloket.nl – bestaat uit een vrij toe-

gankelijk informatiecentrum en twee afgeschermden delen: de ‘werkplaats’, een werkomgeving voor concernmedewerkers en overheidsmedewerkers die betrokken zijn bij ruimtelijke ordening, vergunningverlening en toezicht. In het ‘kantoor’ zijn documenten en formats te downloaden. „Binnenkort kunnen bevoegde gezagen via het digitale Concernloket in één oogopslag de belangrijkste informatie over onze stations zien, doordat de systemen gecombineerd worden. Dat is een goed instrument bij vergunningaanvraag en toezicht”, aldus Procee van Gasunie: „De efficiencywinst voor Gasunie is tweeledig: het verkorten van de doorlooptijd door het gebruik van standaarden en eenduidigheid. We kunnen op het Concernloket in een keer aan alle bevoegde gezagen iets duidelijk te maken, in plaats van ‘overall in het land’ apart overleg te moeten plegen. Daarnaast staat het hoger belang van concernbenadering: bij de Gasunie is alles gekoppeld, wat je bij a doet, heeft effect bij c.” In de organisatie van Gasunie is samenwerking en veiligheid gegarandeerd, stelt Procee dan ook.

De landelijke uitrol van het Concernloket vanuit Groningen ‘naar het zuiden’ had per 1 januari 2009 een feit moeten zijn. Dat moment kwam voor organisaties als VNG, IPO en UvW te vroeg. Gasunie verwacht dat dit besluit verderop in het jaar alsnog genomen gaat worden.

Nadere inlichtingen:

www.concernloket.nl; Stef Procee,
tel. 050-5213310 s.procee@gasunie.nl

Tekst en foto: Nicoline Elsink